

Σάββατο, 21/1/2017

Χαιρετισμός του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως

κ. Ιωνά Νικολάου

στο συνέδριο με θέμα «Σεξουαλικά αδικήματα: Ποινή;

Σωφρονισμός; Θεραπεία;», Πολιτιστικό Κέντρο Τράπεζας Κύπρου

Είναι με μεγάλο ενδιαφέρον που παρευρίσκομαι στο σημερινό συνέδριο που διοργανώνεται από την Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων, την Υπάτη Αρμοστεία της Βρετανίας και το Κωνσταντίνου Κέντρο Εγκληματολογίας και Δικανικών Επιστημών, καθώς η ποινική, η σωφρονιστική και η μετα-σωφρονιστική μεταχείριση των σεξουαλικά αδικοπραγούντων είναι ένα πολύπλευρο ζήτημα που απασχολεί ιδιαίτερα το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, αλλά και την Πολιτεία στο σύνολό της.

Οι αυξητικές τάσεις όσον αφορά τα σεξουαλικά εγκλήματα στον τόπο μας, αλλά και σε διεθνές επίπεδο, και ιδιαίτερα τα σεξουαλικά αδικήματα σε βάρος των παιδιών, προβλημάτισαν την Κυβέρνηση, η οποία από την πρώτη στιγμή, έθεσε ψηλά στις προτεραιότητές της τον καθορισμό πολιτικών και δράσεων για αντιμετώπιση του φαινομένου.

Αναγνωρίζοντας καταρχάς, ότι οι γυναίκες και τα παιδιά θύματα έμφυλης βίας χρειάζονται ειδική υποστήριξη και προστασία, λόγω του υψηλού

κινδύνου δευτερεύουσας, επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης ή/και εκφοβισμού, η Κυβέρνηση, μέσω των αρμοδίων Υπουργείων υλοποιεί την Εθνική Στρατηγική και ένα τριετές Σχέδιο Δράσης (2016-2019) για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας. Στα πλαίσια αυτά, καθιέρωσε τη γραμμή στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, η οποία από την 1η Ιανουαρίου, με επιχορήγηση του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως αναβαθμίστηκε ώστε να λειτουργεί σε 24ωρη βάση από τον Σύνδεσμο για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια. Η αναβάθμιση της γραμμής κάλυψε ένα μεγάλο κενό που υπήρχε, αφού δίδεται πλέον η δυνατότητα στα θύματα να αναζητούν βοήθεια και στήριξη, οποιαδήποτε ώρα της ημέρας. Παράλληλα, η Κυβέρνηση στήριξε τη δημιουργία του Κέντρου Φιλοξενίας Θυμάτων Ενδοοικογενειακής Βίας, καθώς και το Σπίτι του Παιδιού, το οποίο αναμένεται να λειτουργήσει φέτος το καλοκαίρι.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης έχει στοχεύσει στην αναβάθμιση του ρόλου της Αστυνομίας, για να καταστεί αποτελεσματικότερη στην πρόληψη και στην άμεση ανταπόκρισή της στα περιστατικά βίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης, καθώς και στην αξιολόγηση και διαχείριση της επικινδυνότητας των περιστατικών που αφορούν τα παιδιά - θύματα. Ως αποτέλεσμα, είχαμε τα τελευταία χρόνια αύξηση όσον αφορά τη διερεύνηση υποθέσεων που σχετίζονται με βία και την σεξουαλική βία στην οικογένεια,

με το συνολικό αριθμό ποινικών υποθέσεων να αυξάνονται σταδιακά από 448 το 2013, σε 569 το 2015, βάσει των στατιστικών στοιχείων της Αστυνομίας. Επίσης, από τα ίδια στατιστικά στοιχεία προκύπτει ότι κατά το 2015 είχαμε αύξηση, όσον αφορά τα περιστατικά σεξουαλικής βίας στην οικογένεια, τα οποία από 15 το 2013, έφθασαν τα 45 το 2015, ενώ στα ίδια επίπεδα βρίσκονται και το 2016.

Το γεγονός ότι πλέον αυτά τα περιστατικά καταγγέλλονται είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό. Εξαιτίας των αποτελεσματικών μέτρων και πολιτικών που εφαρμόζονται τα τελευταία χρόνια από το κράτος, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στην Κύπρο μια αυξητική τάση των καταγγελιών όλων των μορφών βίας, γεγονός που ενεργεί κατασταλτικά αλλά και αποτρεπτικά όσον αφορά τη συμμόρφωση εκείνων που προβαίνουν σε πράξεις βίας.

Προς ενίσχυση της καταγγελίας υποθέσεων σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, έχει συσταθεί και λειτουργεί στην Αστυνομία ειδική ανακριτική ομάδα για τη διερεύνηση τέτοιων υποθέσεων, με την οποία οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνούν απευθείας οποιαδήποτε στιγμή. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η αποτελεσματικότερη εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας και η εξειδικευμένη και πιο επαγγελματική διαχείριση των υποθέσεων σεξουαλικής κακοποίησης. Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των υποθέσεων αυτών, τα εξειδικευμένα μέλη της Αστυνομίας για τον χειρισμό τέτοιων περιστατικών, σε πλήρη συνεργασία

με τους ψυχολόγους και τους κοινωνικούς λειτουργούς, θα λαμβάνουν πλέον καταθέσεις από τα θύματα σε ειδικό χώρο που βρίσκεται εντός του Σπιτιού του Παιδιού.

Η Κυβέρνηση έθεσε το ζήτημα της προστασίας των παιδιών – θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας μεταξύ των υψηλών της προτεραιοτήτων και για το σκοπό αυτό, προχώρησε τον Ιούνιο του 2015 στην υπογραφή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και την Ενδοοικογενειακή Βία, γνωστή και ως Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Έκτοτε, το Υπουργείο Δικαιοσύνης έχει προχωρήσει στη λήψη σειράς μέτρων που αφορούν την προστασία των θυμάτων βίας, μεταξύ των οποίων είναι η ετοιμασία νομοσχεδίου που ποινικοποιεί την παρενόχληση και την παρενοχλητική παρακολούθηση, το οποίο πρόσφατα κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση. Περαιτέρω μελετά την κύρωση της Σύμβασης, κατά την τρέχουσα περίοδο που Προεδρεύει του Συμβουλίου.

Όσον αφορά το χειρισμό, όσων έχουν καταδικασθεί για αδικήματα σεξουαλικής φύσεως και ειδικότερα όσων έχουν καταδικαστεί για τέτοια αδικήματα σε βάρος ανηλίκων, πρέπει να τονίσω ότι ενόσω εκτίουν την ποινή τους, βρίσκονται πλέον σε ειδική πτέρυγα στις Κεντρικές Φυλακές. Παράλληλα, πραγματοποιούνται προγράμματα εξειδικευμένης εκπαίδευσης τόσο των δεσμοφυλάκων για τον χειρισμό τους, όσο και

σωφρονιστικά προγράμματα των ιδίων των κρατουμένων μέσα από τη συνεργασία του Τμήματος Φυλακών με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες ψυχικής υγείας, ενώ δρομολογούνται εκπαιδεύσεις από Άγγλους καθηγητές - ειδικούς σε θέματα σεξουαλικά αδικοπραγούντων.

Επιπρόσθετα, μετά από Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, το 2014 συστάθηκε η Αρχή Εποπτείας Καταδικασθέντων για Αδικήματα Σεξουαλικής Φύσης κατά Ανηλίκων, στην οποία παραπέμπονται πρόσωπα που έχουν καταδικασθεί για σεξουαλικά αδικήματα κατά ανηλίκων, είτε με Απόφαση του Δικαστηρίου σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας ή κατά την επιβολή ποινής, είτε με έκδοση διατάγματος εποπτείας από το Δικαστήριο, κατόπιν αίτησης του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Της Αρχής προεδρεύει ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Δικαιοσύνης και στελεχώνεται από εκπροσώπους της Αστυνομίας, της Νομικής Υπηρεσίας, των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας, των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, του Τμήματος Φυλακών, του Συμβουλίου Αποφυλάκισης Κρατουμένων Επ' Αδεία και του Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου, οι οποίοι αποφασίζουν για τα κατάλληλα μέτρα εποπτείας των προσώπων που παραπέμπονται, όπως για παράδειγμα την παροχή ψυχολογικής στήριξης ή θεραπευτικής παρέμβασης, αξιολογούν την ανταπόκριση των εποπτευομένων και, ανάλογα, αποφασίζουν είτε τη συνέχιση των μέτρων ή την αναθεώρησή τους. Η Αρχή, μεταξύ άλλων, καταρτίζει πρόγραμμα επανένταξης του

προσώπου που έχει καταδικαστεί για τέτοιο αδίκημα, συμβουλεύει τον Γενικό Εισαγγελέα ή και την Αστυνομία για τον βαθμό επικινδυνότητας του και τηρεί αρχείο των εποπτευομένων προσώπων. Σήμερα εποπτεύονται 10 πρόσωπα από την Αρχή, τα οποία παρακολουθούνται από ψυχολόγο, ψυχίατρο και κοινωνικό λειτουργό.

Παρόλα αυτά, πολύ σημαντικός παραμένει ο τομέας της πρόληψης και η αποτελεσματική διαχείριση όλων των κοινωνικών φαινομένων που σχετίζονται με την διάπραξη σεξουαλικών αδικημάτων και ιδιαίτερα σε βάρος των παιδιών. Η Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης της Πολιτείας για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, αντιμετωπίζει το πρόβλημα ολιστικά, όχι απομονωμένα ως έγκλημα που χρήζει τιμωρίας, αλλά όσον αφορά την πρόληψή του σε πρωτογενές επίπεδο, όπως για παράδειγμα μέσα από την σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών, την ενημέρωση γύρω από τα αδικήματα μέσω διαδικτύου και τον εντοπισμό δυνητικού θύτη ή θύματος σε πρώιμο στάδιο, ώστε να αποτρέπεται το σεξουαλικό αδίκημα.

Στο περαιτέρω στάδιο, δηλαδή σε αυτό της αντιμετώπισης των περιστατικών και ιδιαίτερα των περιστατικών σεξουαλικής βίας σε βάρος ανηλίκου, αναμένεται να συνεισφέρει, προασπίζοντας τα δικαιώματα του παιδιού, ο δρομολογούμενος εκσυγχρονισμός του οικογενειακού δικαίου.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης έχει πρόσφατα καταρτιστεί ένα ενιαίο κείμενο με προτάσεις ομάδων που αποτελούνται από ειδικούς - ακαδημαϊκούς και εμπειρογνώμονες σε θέματα οικογενειακού δικαίου - το οποίο θα τεθεί σύντομα σε δημόσια διαβούλευση, προκειμένου να προωθηθούν το ταχύτερο οι τροποποιήσεις που χρειάζεται να επέλθουν στις διάφορες νομοθεσίες οικογενειακού δικαίου. Στόχος είναι η προστασία του παιδιού από αιτίες ή καταστάσεις που προκαλούν περιστατικά σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης και σχετίζονται με την βελτίωση των σχέσεων μεταξύ γονέων και τέκνων, τη σωστή επικοινωνία των τέκνων με τους εν διάσταση ή χωρισμένους γονείς τους, την αξιοποίηση συμβουλευτικών υπηρεσιών ή παρεμβάσεων από ειδικούς, όπως είναι παιδοψυχολόγοι, παιδοψυχίατροι, κοινωνικοί λειτουργοί, και γενικότερα, οι νομοθεσίες προσαρμόζονται στις ανάγκες του παιδιού και των δικαιωμάτων του, καθώς και στις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής.

Είναι γεγονός ότι οι ποινές που καθορίζονται στην κυπριακή νομοθεσία όσον αφορά τα αδικήματα σεξουαλικής φύσεως εις βάρος παιδιών κινούνται σε ένα αυστηρό πλαίσιο. Παρόλα αυτά, με βάση πολύ πρόσφατη μελέτη που διεξήχθη από το Υπουργείο, σε αρκετές περιπτώσεις οι ποινές που επιβάλλονται δεν είναι επαρκείς ώστε να λειτουργούν αποτρεπτικά. Γι' αυτό με ενέργειες μας τόσο προς τις διωκτικές αρχές όσο και προς τις δικαστικές αρχές, τις οποίες ενημερώσαμε για τα ευρήματα της έρευνας

μας, στοχεύσαμε την επιβολή αυστηρότερων ποινών στους θύτες σεξουαλικής βίας.

Τα σεξουαλικά αδικήματα δεν μπορούν να ειδωθούν ως ένα φαινόμενο αποκομμένο από τις ευρύτερες συνθήκες, στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορές που τα ευνοούν. Η καταπολέμηση του φαινομένου πρέπει να γίνεται πρώτιστα με μέσα κοινωνικής πολιτικής σε όλα τα επίπεδα και στη συνέχεια, με τις ανάλογες ποινικές ρυθμίσεις που αποτελούν το ύστατο αλλά αναγκαίο μέτρο κάθε πολιτείας στην καταστολή αυτής της μορφής εγκληματικότητας. Όταν όμως έρχεται η στιγμή της επιβολής της ποινής σε αρρωστημένα μυαλά που έχουν προβεί σε σεξουαλικά αδικήματα, και ιδιαίτερος σε βάρος αθώων παιδικών ψυχών, τότε ο πέλεκυς της δικαιοσύνης πρέπει να είναι βαρύς και να μην περιορίζεται σε ανεπαρκείς ποινές, οι οποίες στέλνουν λανθασμένα μηνύματα. Ταυτόχρονα, όλες οι διαδικασίες και ο ορισμός της δίκης για τέτοια αδικήματα οφείλουν να γίνονται με τέτοιο τρόπο που να προστατεύονται τα δικαιώματα του παιδιού που είναι θύμα σεξουαλικής βίας.

Καταληκτικά επισημαίνεται ότι, δρώντας με αποφασιστικότητα και πολυεπίπεδα, θα μπορέσουμε να λειτουργήσουμε συντονισμένα, προληπτικά και κατασταλτικά για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης.